

Are you a bt or an ffb?

Gemara rosh hashana1

אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים - תלוין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו - נכתבין לחיים, לא זכו - נכתבין למיתה

gra2

ונוהגין כו' תכתב. כי מש"ש שלשה ספרים כו' היינו לחיי ע"ה כמ"ש תוס' שם ודלא כהר"ן שכת' לעה"ז וצדיקים ורשעים בדין דהא אמרינן ואדם נידון בר"ה וגזר דין כו' אלמא אין החתימה אלא ביה"כ ומתני' בכל אדם מיירי וכן מש"ש תבואה שאירע בה קרי כו' אדם כו'. החליט הגמ' בכל אדם אלא דחיי עה"ז שוין בכל אדם אלא דאע"פ שנכתב אם חוזר בעי"ת נקרע הגזר דין ונכתב ונחתם ביה"כ לטובה וזהו התועלת דאינו נחתם עד יה"כ וז"ש שב בנתיים כו' וזה שמבקשין בעי"ת וכתבנו כו' ליקרע גזר דין ויכתבנו לחיים ולכן אין לאומרו ותחתם אלא תכתב

rashba3

הא דר' כרוספדאי דאמר של צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים ושל רשעים גמורין למיתה. יש לפרש דלאו מיתה וחיים ממש קאמר אלא טובות העולם ורעותיו קאמר. ואע"פ שיש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים וצדיקים אובדין בצדקן, אותן רשעים אפשר שיש בידן קצת מצוות שמתן שכן בעולם הזה ואוכלין אותן קרן ופירות בעולם הזה להאבידם לעתיד לבא כדכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, ורשע שאמרו כאן שנחתם לרעות בעולם הזה בשאין בידו קצת מאותן מצוות הא יש בידו אע"פ שהוא רשע גמור כלומר שרובו עונות משלמין לו כנגדן בעולם הזה, וכמו שאמרו ג"כ בפ"ק דקידושין (ל"ט ב') מי שעונותיו מרובין מזכותיו דומה כמי שקיים את התורה כולה ולא חיסר ממנה אות אחת, וצדיקים גמורין שאמרו כאן בשאין בידן מאותן עבירות (שעושין) [שעונשין] בעולם הזה הא יש בידן קצת מאותן עבירות נפרעין מהן בעולם הזה, וכדאמרי' נמי התם בקידושין מי שזכותיו מרובין מעונותיו דומה כמי ששרף את התורה ולא שייר ממנה אות אחת. וא"נ יש לפרש דחיים ומיתה דקאמר בעולם הבא קאמר אבל בעוה"ז יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. אלא שאני תמה שהרי אפי' רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום רשע מרשעתו וא"כ מאי נחתמין לאלתר, ואפי' צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה אבד כל הראשונות. וגזר דין דיחיד אינו נקרע דקאמר היינו גזר דין בטובות העולם הזה ורעותיו קאמר הא בחיי העולם הבא הכל הולך אחר שעות סוף ימיו וברוך אל אמת היודע האמת

הלכה ג

כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה איבד את כולן ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים **אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה**

Pnei yehoshua4

הנראה לענ"ד בזה ליישב חדא מגו חדא ובמאי דסיימנא אפתח אנא פתחא לנפשיא דנ"ל דודאי הך מדה דרב חסד היא המדה הנוהגת לעולם האמורה ב"ג מדות ופירושה דמטה כלפי חסד כדברי ב"ה, אלא כיון דרמינן לקמן בסוגיא קראי אהדדי כתיב ורב חסד וכתוב ואמת ומשנינן בתחילה ואמת ולבסוף ורב חסד, ונראה לי לפרש

דבתחלה היינו בראש השנה ולבסוף היינו ביוה"כ וכמו שאבאר במקומו, והטעם נראה לי שהוא מבואר משום דראש השנה הוא יום הדין הגמור לכל באי עולם ואותו יום יושב הקב"ה ודן עם כל פמליא שלו שהם השרים העליונים כדכתיב והנה ראיתי ה' צבאות יושב על כסא רם ונשא וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו דהיינו אלו שמיימינים לזכות ומשמאילים לחובה, ומש"ה כתיב נמי היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו כיון שרוב העולם בינונים דלא כשיטת תוספות וכמ"ש וכדאמרין נמי לעולם יראה אדם את עצמו שהוא בינוני, ומש"ה חרדין ועצבין כיון שהקב"ה אינו מתנהג באותו יום במדת חסד כיון שהשרים משמאילים ומקטריגים מעכבין על ידו מלעשות עמהם לפני משורת הדין ומשום כך מתנהג בראש השנה במדת אמת, והשתא אתי שפיר הא דקאמר צדיקים ורשעים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים או למיתה כיון שחותמו של הקב"ה אמת כדאמרין ביומא והיינו נחתמים משא"כ ביוה"כ שהוא עת רצון ויום סליחה ומחילה שנתרצה הקב"ה למשה לקבוע אותו ליום סליחה וכפרה לדורות, ואמרין נמי דבהאי יומא לית רשות לשטן לאסטוני כדאמרין נמי ביומא (דף כ' ע"א) וכמו שאבאר שם בעזה"י, וא"כ דבהאי יומא נתקיים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא לכן מתנהג באותו יום במדת ורב חסד להטות כלפי חסד והיינו לבינונים, ומש"ה לא קאמר ביוה"כ נכתבין ונחתמין שהרי חותמו של הקב"ה אמת דבהאי יומא אינו מתנהג במדה זו כלל אלא מה שנכתבין ע"י הקב"ה בעצמו היינו חתימה דיליה וכמ"ש עוד בטוב טעם ודעת גבי

הלכה ד

, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום

Gemara brachos61a6

תניא, רבי יוסי הגלילי אומר: צדיקים יצר טוב שופטן, שנאמר אולבי חלל בקרבי. רשעים - יצר רע שופטן, שנאמר בנאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו, בינונים - זה וזה שופטן